

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Radovana Suchánka (soudce zpravodaje) a Josefa Fialy o ústavní stížnosti stěžovatelů **Mgr. Z. B., M. S., M. Ď., a J. Š.**, zastoupených Pavlem Uhlem, advokátem, sídlem Kořenského 1107/15, Praha 5 – Smíchov, proti vyrozumění Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 18. dubna 2018 č. j. KZT 681/2015-170 a vyrozumění Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 ze dne 12. ledna 2018 č. j. 0 ZK 142/2015-139, za účasti **Městského státního zastupitelství v Praze a Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5**, jako účastníků řízení, takto:

Ústavní stížnost se zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelé domáhají zrušení v záhlaví uvedených vyrozumění, a to pro porušení čl. 2 odst. 2, čl. 4 odst. 1, čl. 12 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 6 odst. 1 a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Ústavní soud si za účelem posouzení důvodnosti ústavní stížnosti vyžádal vyjádření účastníků řízení, jakož i spis vedený u Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 5 (dále jen „obvodní státní zastupitelství“) pod sp. zn. 0 ZK 142/2015, resp. dohledový spis vedený u Městského státního zastupitelství v Praze (dále jen „městské státní zastupitelství“) pod sp. zn. KZT 681/2015. Z uvedeného zjistil následující skutečnosti.

3. Stěžovatel M. Ď. a další dvě fyzické osoby společně uzavřeli s vlastníkem nemovitosti „Cibulka“ (obchodní společností Cibulka, a. s., jednající JUDr. O. V., předsedou představenstva) dne 15. 5. 2012 smlouvu označenou jako „Dohoda o spolupráci“. Tato smlouva obsahovala více druhů závazků a povinností. Fyzické osoby zde uvedené se podle ní zavázaly, že budou provádět pomocné práce při údržbě a opravách nemovitosti „Cibulka“. Vlastník nemovitosti „Cibulka“ pak podle této smlouvy „*souhlasí s tím, že Fyzické osoby se budou zdržovat v Areálu*“ za dále uvedených podmínek. Za stejných podmínek se pak podle této smlouvy mohly v nemovitosti zdržovat i další fyzické osoby uvedené v příloze. Smlouva dále v čl. III. vyjmenovává konkrétní místnosti a prostory, které mohou uvedené fyzické osoby využívat, a zmiňuje také jejich povinnosti pro zachování bezpečnosti a požárních předpisů. V čl. IV. smlouva stanovila, že může být

oběma stranami vypovězena bez udání důvodu s výpovědní dobou 3 měsíce. V závěrečném čl. VI. je pak v odst. 3 výslovně uvedeno: „*Pro vyloučení pochybností Strany Dohody konstatují, že tato Dohoda není nájemní smlouvou na pronájem Areálu.*“

4. Dne 22. 12. 2014 předal vlastník nemovitosti stěžovateli M. Ď. dokument, který byl označen jako Výpověď Dohody o spolupráci a směřoval k ukončení Dohody o spolupráci uplynutím výpovědní doby ke dni 31. 3. 2015. Stěžovatelé byli toho názoru, že výpověď nesplňuje požadavky zákona, a snažili se nadále s vlastníkem vyjednávat o dalším pokračování vzájemné spolupráce. V přípisu podepsaném jako „Kolektiv obyvatel Cibulka“ ze dne 5. 4. 2015 adresovaném vlastníku nemovitosti je pak mimo jiné upozorňováno, že zatím neobdrželi žalobu na vystěhování a že považují svůj pobyt v nemovitosti Cibulka stále za zákonný. Pro případ pokusu o násilné vystěhování pak avizují, že se budou bránit soudně i všemi dostupnými prostředky. Ze spisu obvodního státního zastupitelství dále vyplývá, že v tomto období situace oscillovala mezi snahou o vyjednávání (za účastní zástupců Městské části Praha 5 i člena rady hlavního města Prahy) a eskalací konfliktu. Ke dni 5. 5. 2015 již v okolí objektu působila bezpečnostní agentura, jejímž úkolem bylo nevpuštět nikoho dovnitř a pustit ven každého, kdo bude z objektu vycházet. Přítomnost bezpečnostní agentury a zvýšeného počtu osob uvnitř nemovitosti vedla k dalšímu napětí a konfliktům.

5. Z dostupného spisového materiálu není patrné, že by vlastník nemovitosti činil jakékoliv kroky v civilním řízení. Je naopak zřejmé, že v určitém rozsahu již dříve dojednával zásah s Policií České republiky (dále jen „policie“), když spis obsahuje jeho souhlas se vstupem policie do objektu „Cibulka“ ze dne 27. 11. 2014.

6. Dne 5. 5. 2015 ve večerních hodinách podala předsedkyně dozorčí rady obchodní společnosti Cibulka a. s., J. V. osobně, na Místní oddělení policie Košíře trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku. Podatelka policii předala výše popsanou „Dohodu o spolupráci“ včetně seznamu osob, které měly původně souhlas vlastníka zdržovat se v nemovitosti „Cibulka“, a dále policii předala výpověď této dohody a nesouhlas vlastníka s pořádáním veřejně přístupných akcí ze dne 10. 3. 2015. Podatelka dále prohlásila, že obchodní společnost Cibulka, a. s. využila veškeré dostupné možnosti ke klidnému vyřízení věci, takto především vyzývala k vyklizení nemovitosti, nicméně tyto výzvy byly marné. Dále uvedla, že obchodní společnost Cibulka a. s. může vznikat škoda z důvodu nemožnosti nakládat se svým majetkem, např. se skladovacími prostory.

7. Po přijetí trestního oznámení, v noci z 5. 5. na 6. 5. 2015, přistoupila policie k přípravě organizačně náročného zásahu proti osobám zdržujícím se v nemovitosti Cibulka. Byly zahájeny úkony trestního řízení pro trestný čin dle § 208 odst. 1 trestního zákoníku. V úředním záznamu ze dne 13. 5. 2015 (č. 1. 28 zapůjčeného spisu) uvádí plk. Mgr. Jan Koníř, že dne 5. 5. 2015 v odpoledních hodinách v souvislosti s připravovaným zásahem v objektu „Cibulka“ kontaktoval telefonicky obvodní státní zástupkyni pro Prahu 5 Mgr. Hanu Vrbovou a informoval ji o chystaném opatření. Zároveň ji požádal, aby na místo byl vyslán státní zástupce. Dále je v záznamu popsáno, že v den zásahu, tj. 6. 5. 2015, přibližně v 8.10 hodin, se jmenovaný zástupce policie provádějící zásah na místě setkal se státním zástupcem Mgr. Michalem Prokopem, vysvětlil mu situaci, předal mu kopie písemných materiálů a nastínil mu průběh plánované akce. Přibližně v 9.10 hodin se na místo dostavila i obvodní státní zástupkyně, která zhodnotila situaci přímo na místě a

seznámila se s materiály. Bylo dohodnuto, že z trestněprávního hlediska by mohly být postižitelné pouze osoby, které objekt užívaly dlouhodobě bez právního důvodu, tedy osoby, které byly uvedeny na seznamu předaném obchodní společností Cibulka, a. s.. Státní zástupci potvrdili, že jde o podezření z trestného činu dle § 208 trestního zákoníku. Obvodní státní zástupkyně udělila v 9.35 hodin pod č. j. 2 ZN 3332/2015-7 přímo na místě předchozí ústní souhlas se zadržením podle § 76 odst. 1 trestního řádu týkající se 15 osob uvedených v příloze k Dohodě o spolupráci (v úředním záznamu označeno jako „15 osob uvedených na seznamu“). Dále byly se státními zástupci dohodnuty podmínky, za kterých bude možno vést zkrácené přípravné řízení. Toto shrnutí je ve shodě s vyjádřením obvodní státní zástupkyně Mgr. Hany Vrbové ze dne 25. 4. 2017 (č. 1. 101), která však zdůrazňuje, že vyjma udělení předchozího souhlasu se zadržením 15 osob nebyla na místě samém přizvána k žádným dalším úkonům týkajícím se zásahu ani nebyla policií přizvána ke konzultaci žádné jiné problematiky. Po vydání souhlasu se zadržením 15 osob ona i státní zástupce Mgr. Michal Prokop místo opustili a průběhu samotného zásahu přítomni nebyli.

8. Dne 6. 5. 2015 provedla policie zásah v nemovitosti Cibulka. Většina osob nemovitost na výzvu policie opustila, což učinili i stěžovatelé Mgr. Z. B. a M. Ď., kteří byli následně zadrženi. Stěžovatelka Mgr. Z. B. byla zadržována v objektu policie několik hodin. Stěžovatelé M. S. a J. Š. výzvy policie neuposlechli, pročež proti nim policie zasáhla za použití slzného plynu. Po tomto zásahu policie převzal nemovitost „Cibulka“ zástupce vlastníka nemovitosti.

9. Stěžovatel M. Ď. podal dne 9. 5. 2015 podnět k výkonu dohledu nad postupem dozorového státního zastupitelství a v tomtéž podání též požádal o přezkum postupu policie podle § 157a trestního řádu. Tato žádost byla adresována městskému státnímu zastupitelství, neboť směřovala proti úkonu policie, který byl proveden v součinnosti s obvodním státním zastupitelstvím. Věc byla vyřízena přípisem ze dne 9. 7. 2015 č. j. KZT 681/2015-30, když byla projednána jako podnět k výkonu dohledu, který byl však shledán nedůvodným. Postup státního zástupce byl označen za zákonný, přičemž postup policie nebyl zhodnocen s konstatováním, že jde o věc policejního orgánu.

10. V návaznosti na výše uvedené vyhodnocení městským státním zastupitelstvím podal stěžovatel správní žalobu, kterou se podle § 82 a násl. soudního řádu správního domáhal ochrany před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu. Posléze byl vydán rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2016 č. j. 10 As 11/2016-153, v němž bylo uvedeno, že v posuzované věci není dána pravomoc soudů ve správním soudnictví a že je naopak dána pravomoc orgánů činných v trestním řízení.

11. Stěžovatelé Mgr. Z. B., M. S. a J. Š., kteří dříve žádost o přezkum postupu policejního orgánu nepodali, se dne 28. 8. 2016 obrátili na městské státní zastupitelství s žádostí o přezkum postupu policie vůči nim ve stejném rozsahu, který uplatnil ve své žádosti ze dne 9. 5. 2015 stěžovatel M. Ď. Městské státní zastupitelství stěžovatelům svým přípisem ze dne 19. 9. 2016 č. j. KZT 681/2015-2015-79 sdělilo, že nemá pravomoc přezkoumávat úkony, které činí policie v souvislosti s trestním řízením, avšak nikoliv jako úkony trestního řízení, a že je dle jeho názoru dána pravomoc soudů ve správním soudnictví.

12. Stěžovatelé tedy napadli jak vyrozumění městského státního zastupitelství, tak rozhodnutí soudů ve správním soudnictví společnou ústavní stížností, kterou se domáhali ochrany před odepřením spravedlnosti, neboť ochranu jim neposkytly ani soudy ve

správním soudnictvím, ani soustava státního zastupitelství. Ústavní soud ve věci rozhodl nálezem ze dne 14. 3. 2017 sp. zn. II. ÚS 3173/16 (N 44/84 SbNU 499) se závěrem, že věcný přezkum a případnou ochranu měla poskytnout soustava státního zastupitelství, protože zrušil napadená vyrozumění státního zastupitelství.

13. Městské státní zastupitelství v návaznosti na kasační nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3173/16 postoupilo podnět k výkonu dohledu a návrh na přezkum postupu policie obvodnímu státnímu zastupitelství. Stěžovatelé následně vznesli námitku podjatosti všech státních zástupců obvodního státního zastupitelství. Námitku podjatosti obvodní státní zástupkyně usnesením vyřídila tak, že se necítí být podjatá; stěžovatelé napadli toto usnesení stížností, která byla jako nedůvodná městským státním zastupitelstvím zamítnuta. Obvodní státní zastupitelství následně věcně vyřídilo původní podnět k dozoru a k přezkumu postupu policejního orgánu, který byl vyhodnocen jako nedůvodný, a to nyní napadeným vyrozuměním ze dne 12. 1. 2018 č. j. 0 ZK 142/2015-139. Obvodní státní zastupitelství se neztotožnilo s námitkami stěžovatelů ohledně právní povahy Dohody o spolupráci, když odmítlo verzi stěžovatelů, že šlo o nájem, neboť Dohoda o spolupráci jej výslovně vyloučila. Argumentaci týkající se zásahu do práva na nedotknutelnost obydlí pak odmítlo jako zcela účelovou. Účastník naopak zdůraznil existenci reálného podezření ze spáchání trestného činu podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku, které opravňovalo policii k provedení zásahu.

14. Stěžovatelé vyrozumění obvodního státního zastupitelství nechali přezkoumat prostřednictvím podnětu k výkonu dohledu podanému k městskému státnímu zastupitelství, které nyní napadeným vyrozuměním ze dne 18. 4. 2018 č. j. KZT 681/2015-170 aprobovalo postup obvodního státního zastupitelství.

II.

Argumentace stěžovatelů

15. Stěžovatelé namítají, že obvodní státní zastupitelství ani městské státní zastupitelství nerespektovaly dva nálezy Ústavního soudu, kterými jsou obě státní zastupitelství vázána, neboť byla v obou případech účastna řízení. Prvním byl nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3080/16, který kvalifikoval jednání stěžovatelů jako civilní delikt. Druhým byl nález sp. zn. II. ÚS 3173/16, který stanovil požadavek, aby státní zastupitelství přezkoumalo zásah policie ve všech ohledech, a to včetně důvodnosti z hlediska objektivního a z hlediska přiměřenosti, přičemž nález předpokládá, že ochrana bude srovnatelná s ochranou soudní, kterou má státní zastupitelství pro účely dopadů trestního řízení nahrazovat. Státní zastupitelství bylo povinno poté, co bylo nálezem konstatováno, že v případě užívání nemovitosti „Cibulka“ šlo pouze o civilní delikt, to respektovat a vyvodit z toho důsledky, když kvůli civilnímu deliktu nelze nemovitost vyklidit postupem, který se blíží spíše postupu armády, než policejnímu zásahu. Z hlediska přiměřenosti byl tento zásah nepřijatelný s ohledem na princip minimalizace zásahů.

16. Stěžovatelé dále uvádějí, že jim nebyla poskytnuta přiměřená ochrana. Státní zastupitelství k námitce stěžovatelky Z. B., které policie znemožnila pořizování záznamu z policejního zásahu při vyklízení nemovitosti „Cibulka“, uznalo, že policie pochybila, když stěžovatelce násilím bránila v pořizování záznamu ze zásahu. Z tohoto jednání policie podle názoru stěžovatelů měly být vyvozeny patřičné důsledky, což se však nestalo. Stěžovatelka o závěru státního zastupitelství nebyla ani řádně zpravena.

17. Stěžovatelé taktéž uvádějí, že ve svém podání ze dne 7. 4. 2017 požadovali provedení určitých důkazů a požádali po skončení dokazování o možnost se k nim vyjádřit. Obvodní státní zastupitelství ani městské státní zastupitelství však neuvedlo, které důkazy byly prováděny, jak byly hodnoceny a jaké skutkové závěry z nich byly vyvozeny. Naprostá většina návrhů, důkazů i argumentů byla státním zastupitelstvím ignorována.

18. Stěžovatel J. Š. údajně utrpěl při policejním zásahu zranění, a to ve chvíli, kdy uposlechl výzvy policie, slezl z věžičky a stál čelem ke zdi s rukama za hlavou. Policista ho v tomto okamžiku měl udeřit tonfou do zad. Popsané zranění bylo zdokumentováno lékařskou zprávou pořízenou během omezení stěžovatele na svobodě. Stěžovatel uplatnil argument přeneseného důkazního břemene, přičemž na to reagovalo obvodní státní zastupitelství tak, že uvedlo, že stěžovatel nedoložil své zranění a městské státní zastupitelství uvedlo, že se tím nebude vůbec zabírat, když tuto věc řešila jiná linie činnosti soustavy, čímž odkázalo na vyrozumění, které bylo zasláno stěžovateli a kde bylo uvedeno, že věc byla postoupena k šetření, zda daný policista nespáchal trestný čin. Tato věc pak byla jiným státním zástupcem odložena, aniž by byl daný policista anebo stěžovatel vůbec vyslechnut, a to se závěrem, že stěžovatel se choval protiprávně a že o údajném zranění nebylo nic prokázáno. Stěžovatelé v této souvislosti zdůraznili, že oni sami žádné trestní oznámení na dotyčného policistu nepodávali.

19. Stěžovatelé taktéž namítají podjatost obvodního státního zastupitelství, neboť na místě zásahu před samotnou akcí policie byl též státní zástupce, který s policií uzavřel dohodu o provedení zásahu (existence dohody dle stěžovatelů vyplývá z trestního spisu, např. vyrozumění č. j. KRPA-192945-2/ČJ-2015-001257, kde je doslova uvedeno: „*Proto na základě aktuální situace v objektu Cibulka dne 6. 5. 2015 a po dohodě se státním zástupcem (přítomen na místě) bylo přistoupeno k zásahu.*“). Existenci této dohody ani obvodní státní zastupitelství ani městské státní zastupitelství nepopřelo, nicméně námitku podjatosti obě státní zastupitelství odmítla s poukazem na to, že zmiňovaná dohoda nemá oporu v zákoně a nelze k ní jakkoliv přihlížet. Má-li však státní zastupitelství plnit roli nestranného a nezávislého orgánu, který má posoudit zásah policie v nemovitosti „Cibulka“, nemůže tento přezkum činit státní zastupitelství, které má k zásahu určitý vztah, neboť se s policií dohodlo na provedení tohoto zásahu.

20. Stěžovatelé se domnívají, že oba napadené akty jsou nepřezkoumatelné, neboť oba účastníci řízení pominuli mnoho důkazů a argumentů stěžovatelů, s nimiž se nevypořádali. Nadto oba akty obsahují toliko obecná tvrzení, že postup policie byl zákonný, avšak bez nějaké hlubší analýzy.

21. Stěžovatelé uvádějí, že zásahem policie bylo zasaženo také do jejich obydlí, přičemž do obydlí lze zasáhnout pouze za podmínek čl. 12 odst. 2 a 3 Listiny. Zmiňované podmínky však naplněny nebyly. Stěžovatelé zdůrazňují, že ochrana obydlí je Evropským soudem pro lidská práva poskytnuta i nelegálnímu bydlení. Komentář k Listině pak uvádí, že i exekutor je oprávněn nařídit exekuci až tehdy, když ho soud pověří jejím provedením. Stěžovatelé dovozují, že nařídit vyklizení obydlí je oprávněn toliko soud, nikoliv policie.

22. Stěžovatelé namítají, že policie provedla předmětný zásah v rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny, tedy postupovala bez zákonného zmocnění. Mezi kompetence policie nepatří vyklizení nemovitostí. Policie při zásahu všem hlasitě oznámila, že musí vyklidit objekt, tedy opustit jej i se svými věcmi, což je prakticky příkaz k vystěhování. Policie tím jednala

mimo svou pravomoc a působnost, čímž porušila záповěď ukládání povinností bez zákonného zmocnění podle čl. 4 odst. 1 Listiny.

III.

Vyjádření účastníků řízení a replika stěžovatelů

23. Ústavní soud vyzval účastníky řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

24. Obvodní státní zastupitelství k ústavní stížnosti uvedlo, že k věci se již opakovaně vyjadřovalo, přičemž veškerá dokumentace je založena v trestním spise sp. zn. 0 ZK 142/2015, který si Ústavní soud vyžádal a účastník řízení na jeho obsah plně odkazuje.

25. Městské státní zastupitelství uvedlo, že v uzavřené „Dohodě o spolupráci“ bylo výslovně uvedeno v čl. IV. odst. 2, že předmětná dohoda není nájemní smlouvou. Tvrzenou fakticitu bydlení tak nelze povyšovat na smluvně uzavřený závazek a dožadovat se účinné ochrany tohoto stavu. Vlastník budovy přitom postupoval v souladu s „Dohodou o spolupráci“, když přítomným osobám poskytl na odnos soukromých věcí lhůtu tří měsíců. Když se tedy vlastník nemovitosti obrátil po uplynutí této lhůty na policii, ta měla dostatek podkladů pro závěr, že byly naplněny podmínky § 208 trestního zákoníku. Otázku oprávněnosti bydlení osob v předmětném objektu si policie musela položit a vyřešit ji. Účastník se domnívá, že jiný postup, např. předvolání osob podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, resp. trestního řádu, by dostatečně nevedl k naplnění účelu trestního řízení. Dodává, že k zásahu nemuselo dojít, kdyby osoby uposlechly výzvy policie a objekt dobrovolně opustily. Účastník k této otázce uzavírá, že v daném místě a čase bylo dáno podezření, že byl spáchán trestný čin, a proto také policejní orgán zasahoval a vedl trestní řízení.

26. Účastník se dále vyjádřil k zákazu pořizování audiovizuálního záznamu při policejním zásahu stěžovatelkou Mgr. Z. B. Účastník již v průběhu předmětné věci uznal, že tento postup policie byl nezákonný. Do budoucna bude zajištěno, aby k podobným opatřením policie nedocházelo, což je dle názoru účastníka dostatečné opatření. Jde-li o samotnou stěžovatelku, té nic nebrání v tom, aby se obrátila na policii a s odkazem na závěry státního zastupitelství požadovala omluvu.

27. Účastník dále reaguje na námitku týkající se zranění stěžovatele J. Š. Podezření z excesu policie vůči stěžovateli bylo postoupeno příslušnému orgánu a o této skutečnosti byl stěžovatel vyrozuměn. Právě v tomto samostatném šetření se uplatňuje právo na účinné vyšetřování, resp. přenáší se důkazní břemeno.

28. Účastník řízení své vyjádření ještě doplnil dalším přípisem, v němž odkazuje na usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1440/19, jehož závěry jsou dle názoru účastníka použitelné i v posuzované věci, neboť zmiňované usnesení plně reflektuje postavení veřejné žaloby v ústavním systému.

29. Ústavní soud zaslal právnímu zástupci stěžovatelů vyjádření účastníků řízení na vědomí a k případné replice. Stěžovatelé konstatují, že městské státní zastupitelství toliko polemizuje s ústavní stížností a opakuje své původní argumenty. Nicméně městské státní zastupitelství připouští, že postup policie mohl být jiný v tom smyslu, že podezřelý mohl být předvolán a následně vyslechnut. V návaznosti na to mohla policie činit další šetření.

Vlastník nemovitosti se oproti tomu může v civilním řízení domáhat jejího vyklizení žalobou spojenou s návrhem na vydání předběžného opatření; může taktéž využít žalobu z rušené držby, o níž soud rozhodne do patnácti dnů bez nařízení jednání. V civilním řízení by se tedy otázka oprávněnosti ukončit užívací titul řešila věcně. Takový způsob vynucování práva by pak podle názoru stěžovatelů nepochybně naplnil i účel trestního řízení. Stěžovatel zdůrazňuje, že pro vyklizení nemovitostí nemá policie zákonné zmocnění. Kdyby byl tento stav akceptován, mohl by vést k tomu, že postupy policie plně nahradí vyklizení bytů v důsledku i sporně ukončených nájemních vztahů.

30. Stěžovatelé dále rozporují stanovisko městského státního zastupitelství, které uvedlo, že policie nyní nadále bude postupovat při výkonu svých pravomocí tak, že umožní, aby její zásahy byly audiovizuální formou nahrávány. Stěžovatelé poukazují na zásah policie ze dne 10. 6. 2017 při vyklizení nemovitosti v ulicích Hyberská 2 a Senovážná 10 v Praze, kdy osobám bylo opět bráněno policií v pořizování audiovizuálních záznamů. V této souvislosti stěžovatelé poukazují na skutečnost, že účastník řízení uznal pochybení policie při pořizování audiovizuálních záznamů až v návaznosti na nález Ústavního soudu, který byl vydán až téměř tři roky po onom zásahu, přičemž promlčecí doba pro tento typ nároku (žádost o omluvu ze strany policie) činí 6 měsíců. Stěžovatelé považují za absurdní nastalou situaci, kdy je účastník řízení odkazuje s nárokem na civilní řízení.

31. Jde-li o námitku napadení jednoho ze stěžovatelů při zásahu policie, stěžovatelé nesouhlasí s postupem, kdy předmětná věc byla „*někomu někam*“ postoupena, a následně odložena. Takový postup svědčí o nevěcném řešení nastolené otázky. Cílem stěžovatelů není konstatovat individuální odpovědnost konkrétního policisty, nýbrž konstatování odpovědnosti státu, resp. policie, za nezákonně provedený zásah.

32. Polemizuje-li městské státní zastupitelství opět s tím, zda by předmětnou věc vůbec měla řešit soustava státního zastupitelství, stěžovatelé zdůrazňují, že tuto otázku již vyřešil Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 3173/16, a to v právě posuzované věci.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

33. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž byla vydána napadená vyrozumění, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou právně zastoupeni podle § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je – s níže uvedenou výjimkou (viz bod 35) – přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

34. Městské státní zastupitelství namítlo nepřípustnost posuzované ústavní stížnosti, když v doplnění svého vyjádření uvedlo názor, že postavení soustavy státního zastupitelství v ústavním systému nejlépe vyjadřuje usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1440/19. Jím došlo k částečnému odmítnutí ústavní stížnosti pro opožděnost, neboť stěžovatel využil podnět k výkonu dohledu vyššího státního zastupitelství jako prostředek nápravy, pročez Ústavní soud ve svém usnesení konstatoval, že je nutno rozlišovat mezi různými typy dohledu. Jde-li o dohled, v rámci něhož je možno zjednat nápravu, pak v tomto případě je nutno institutu dohledu využít, aby pak následná ústavní stížnost mohla být vyhodnocena jako podaná po vyčerpání všech efektivních prostředků nápravy. Zároveň však existuje dohled, v rámci něhož není možno nápravu zjednat, a tudíž zde, je-li nejprve

využit institut dohledu, a až následně podána ústavní stížnost, která svou včasnost odvozuje od doručení vyrozumění o vykonaném dohledu, tato bude shledána podanou opožděně. Ústavní soud nyní konstatuje, že dohled vyššího státního zastupitelství je zakotven v § 12c a násl. zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“), přičemž z uvedených ustanovení nevyplývá žádné rozlišování mezi dohledem, z něhož může vzejít náprava, a dohledem, z něhož náprava vzejít nemůže. Ostatně nelze na stěžovatele klást nároky v tom smyslu, aby předvíдали, jaký výsledek jejich podnět k výkonu dohledu bude mít. Takové rozdělení dohledu nezohledňuje komplexně právní úpravu a další možnosti právního postupu poté, co stěžovatel využije možnost podání podnětu k výkonu dohledu [od vyřízení podnětu se odvozují např. úvahy stěžovatele, zda bude uplatňovat svá práva v režimu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)]. Plyne-li z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1565/14 (N 51/76 SbNU 691) právní názor, že žádost o výkon dohledu vyšším státním zastupitelstvím je účinným prostředkem nápravy, nelze narušovat právní jistotu a legitimní očekávání stěžovatelů tím, že jejich ústavní stížnost bude shledána přípustnou vnitřní diferenciací dohledu podle jeho výsledku. Existuje-li pochybnost, zda je ústavní stížnost přípustná nebo nikoliv, je třeba vycházet z nálezu sp. zn. I. ÚS 1565/14, který konstatoval, že žádost o výkon dohledu je účinným prostředkem nápravy a je tedy nutné jej vyčerpat před podáním ústavní stížnosti v souladu s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu (bod 31 jeho odůvodnění). Ústavnímu soudu proto po vyčerpání tohoto opravného prostředku nic nebrání podrobit ústavní stížnost meritornímu přezkumu, byť nálezu sp. zn. I. ÚS 1565/14 výslovně vztahoval dohled jako efektivní prostředek nápravy k osobě, která namítala závadný postup v šetření k odhalení skutečností nasvědčujících tomu, že se stala obětí trestného činu. V tehdejší i nynější věci jde totiž o postup podle téhož ustanovení, tj. § 12d zákona o státním zastupitelství. Ostatně stejný závěr o dohledu jako účinném prostředku nápravy přijal Ústavní soud v posuzované věci již v nálezu sp. zn. II. ÚS 3173/16.

35. K namítanému zranění, které stěžovatel J. Š. údajně utrpěl při policejním zásahu, Ústavní soud konstatuje, že není oprávněn se věcně touto námitkou zabývat, neboť přezkum vzniku tohoto zranění se stal předmětem jiného řízení. Napadené vyrozumění městského státního zastupitelství k tomu výslovně na str. 2 uvádí: „*K dané problematice se nebudu vyjadřovat, neboť způsob zásahu proti J. Š. a následné údajné zranění byl postoupen k samostatnému řízení k Městskému státnímu zastupitelství v Praze, vedeno pod sp. zn. 2 KZN 118/2016.*“. Teprve v tomto řízení, na které je odkazováno, mohl a měl stěžovatel J. Š. svoji námitku hájit a po vyčerpání všech dostupných procesních prostředků nápravy se s ní mohl obrátit i na Ústavní soud. Uplatňuje-li tuto námitku nyní, aniž by však současně napadl a doložil příslušné pravomocné rozhodnutí, jež je konečným rozhodnutím ve věci jeho tvrzeného zranění, a to ve lhůtě k podání ústavní stížnosti, jde o námitku předčasnou a tudíž nepřípustnou.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

36. Jde-li o stěžovateli namítanou podjatost všech státních zástupců obvodního státního zastupitelství, Ústavní soud této námitce nemůže přisvědčit. Stěžovatelé vyvozují podjatost státních zástupců obvodního státního zastupitelství ze skutečnosti, že na místě

zásahu před samotnou akcí policie byl přítomen též státní zástupce, který s policií uzavřel dohodu o provedení zásahu. Stěžovatelé dovozují, že má-li státní zastupitelství plnit úlohu nestranného orgánu, který má posoudit zásah policie v nemovitosti „Cibulka“, nemůže tento přezkum činit státní zastupitelství, které má k zásahu určitý vztah, neboť se s policií dohodlo na provedení tohoto zásahu, a že by tedy tento přezkum mělo činit instančně vyšší státní zastupitelství. Tato úvaha stěžovatelů je však nesprávná. Státní zastupitelství vykonává dozorovou pravomoc nad zákonností činnosti policie, přičemž státní zástupce je oprávněn úkony trestního řízení provádět i sám. V takovém případě, jde-li o úkony, které provedl sám státní zástupce, resp. úkony provedené se souhlasem státního zástupce nebo na jeho pokyn, již tento státní zástupce není oprávněn postup policie v rámci své dozorové činnosti vůbec přezkoumávat (např. na základě podnětu obviněného či jiné strany trestního řízení), neboť by *de facto* přezkoumával své vlastní úkony. V takovém případě se tedy institut dozoru státního zástupce neuplatní. Nejde o podjatost dotyčného státního zástupce, nýbrž o otázku, jaký prostředek nápravy právní řád vůbec v takové situaci poskytuje. Návrh na přezkum postupu policejního orgánu jím není, neboť tu není žádný (samostatně učiněný) úkon policejního orgánu, který by mohl státní zástupce přezkoumávat. Prostředkem nápravy v takovém případě je institut dohledu bezprostředně vyššího státního zastupitelství, které tyto úkony, na nichž byl státní zástupce účasten, přezkoumá. Fakticky tak je přezkum takových úkonů v rámci soustavy státního zastupitelství jednoinstanční, zatímco přezkum (samostatně učiněného) postupu policejního orgánu je dvojinstanční (dozorový a následně dohledový). Je však třeba zdůraznit, že skutečnost, že určitý úkon trestního řízení provedl státní zástupce sám, příp. tak učinila policie s jeho souhlasem či na jeho pokyn, nemusí být podatelí zřejmá. Je tedy povinností státního zástupce osobu podávající žádost o přezkum postupu policejního orgánu vyrozumět o tom, že tento prostředek nápravy není v těchto případech namístě, neboť předmětný úkon nebyl úkonem policejního orgánu, nýbrž státního zástupce.

37. Z vyžádaného spisu vyplývá, že obvodní státní zastupitelství postupovalo v tomto ohledu nedůsledně a ponechávalo stěžovatele v nepatřičné nejistotě o úkonech státního zástupce obvodního státního zastupitelství v posuzované věci. Státní zástupce činný u obvodního státního zastupitelství byl zjevně účasten na dohodě s policií o provedení zásahu v nemovitosti „Cibulka“. Uvedený zásah, který je předmětem posuzované věci, byl proveden na základě dohody se státním zastupitelstvím, přičemž tato skutečnost jednoznačně vyplývá z vyžádaného spisu sp. zn. 0 ZK 142/2015 vedeného u obvodního státního zastupitelství. Rozhodně však z toho nelze dovozovat podjatost všech státních zástupců činných v tomto obvodu toliko na základě skutečnosti, že zásah policie byl uskutečněn po dohodě se státním zástupcem, když tento postup je zákonem předvídaným postupem v činnosti státního zastupitelství. Ustanovení § 157 odst. 2 trestního řádu opravňuje státního zástupce k tomu, aby uložil policejnímu orgánu, jaké úkony má při objasňování trestné činnosti provést. Nálezem sp. zn. II. ÚS 3173/16 vydaným v posuzované věci, kterým je nyní Ústavní soud vázán, bylo postaveno najisto, že při provádění úkonů policie, které jsou nyní předmětem řízení, šlo o úkony trestního řízení. Státní zástupce je oprávněn ukládat policejnímu orgánu různé závazné pokyny k postupu v trestním řízení směřující např. k tomu, aby byla objasněna povaha podání označeného jako trestní oznámení, a k dalším úkonům přesně tak, jako tomu bylo v posuzované věci. Konstatování státního zastupitelství, že dohoda mezi státním zástupcem a policií o provádění úkonů trestního řízení nevychází z účinné právní úpravy zakotvené v trestním řádu, neboť tato oprávnění zde jsou explicitně zakotvena jednak v § 157 trestního řádu a dále jsou více konkretizována v § 174 téhož zákona, je nesprávné. Pro uvedené pokyny státního zástupce je totiž podstatné materiální hledisko, podle něž se hodnotí obsah

pokynu. Nezáleží na tom, zda je pokyn nazýván dohodou, schválením či jinak. Svým obsahem šlo o instrukci státního zástupce vůči policejnímu orgánu.

38. Postup obvodního státního zastupitelství po obdržení žádosti o přezkoumání postupu policejního orgánu podle § 157a trestního řádu měl být tedy takový, že jde-li o úkony, k nimž dal sám státní zástupce souhlas, resp. nařídil jejich provedení, pak tyto konkrétní úkony měly být obvodním státním zastupitelstvím ve vyznění žadateli pouze jasně pojmenovány tak, aby je žadatel mohl případně nechat přezkoumat bezprostředně vyšším státním zastupitelstvím při výkonu dohledu podle § 12c a násl. zákona o státním zastupitelství. Další úkony, které policie vykonala v průběhu zásahu samotného a u nichž je zjevné, že k nim státní zástupce ani pokyn dát nemohl, neboť se týkaly samotného průběhu zásahu, u něhož nebyl přítomen, spadají pod dozorové oprávnění státního zástupce a ten je měl přezkoumat sám.

39. Proti postupu státního zastupitelství v době po vyhlášení nálezu sp. zn. II. ÚS 3173/16 se stěžovatelé dovolávali u obvodního státního zastupitelství účinné ochrany, k níž je obvodní státní zastupitelství uvedeným nálezem zavázáno. Postupu státního zastupitelství po vyhlášení uvedeného nálezu se týkají další námitky stěžovatelů v posuzované věci, když namítají zejména nepřezkoumatelnost napadených vyznění obvodního státního zastupitelství a městského státního zastupitelství. Stěžovatelé uvádějí, že napadená vyznění jsou nepřezkoumatelná, neboť účastníci řízení se dostatečně nevypořádali s jejich námitkami. Těmto námitkám však nelze přisvědčit, neboť oba účastníci řízení se vypořádali s namítanými pochybeními, a to způsobem konzistentním a přezkoumatelným, když předstřeli svou argumentační linii. Nelze přisvědčit konstatování stěžovatelů, že většina argumentů byla účastníky řízení ignorována. V tomto kontextu je nutno přiměřeně poukázat zejména na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, podle které čl. 6 odst. 1 Úmluvy zavazuje soudy k odůvodňování rozhodnutí, nicméně tuto povinnost nelze chápat tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument. Rozsah této povinnosti se odvíjí od povahy rozhodnutí a musí být analyzován ve světle okolností každého případu [Srov. rozsudek ze dne 19. 4. 1994 ve věci *Van de Hurk proti Nizozemsku*, stížnost č. 16034/90, rozsudek ze dne 9. 12. 1994 ve věci *Ruiz Torija proti Španělsku*, stížnost č. 18390/91, rozsudek ve věci *Hiro Balani proti Španělsku* ze dne 9. 12. 1994, stížnost č. 18064/91 a rozsudek ve věci *Higginsová a další proti Francii* ze dne 19. 2. 1998, stížnost č. 20124/92. Podle rozsudku ve věci *Helle proti Finsku* ze dne 19. 12. 1997, stížnost č. 20772/92, se odvolací soud při zamítnutí odvolání v zásadě může omezit na převzetí odůvodnění nižšího soudu.]. Tuto argumentaci přejal Ústavní soud do své judikatury, v níž soustavně uvádí, že není nutno z hlediska naplnění požadavku přezkoumatelnosti individuálního právního aktu a naplnění požadavku spravedlivosti řízení, aby orgán veřejné moci reagoval argumentačně na každou jednotlivou námitku stěžovatelů, když postačí, představí-li svou ucelenou argumentační linii (srov. např. náleze ze dne 22. 9. 2009 sp. zn. III. ÚS 961/09 nebo usnesení ze dne 6. 11. 2013 sp. zn. II. ÚS 832/12, ze dne 23. 10. 2013 sp. zn. II. ÚS 3142/13, ze dne 26. 2. 2014 sp. zn. II. ÚS 3176/13 a ze dne 2. 7. 2014 sp. zn. IV. ÚS 2855/13). Právě k tomu došlo v posuzované věci, kdy účastníci řízení zastávají protichůdná stanoviska, založená na jiných základech, než stěžovatelé. V tomto ohledu se Ústavní soud neztotožňuje s námitkami stěžovatelů o nepřezkoumatelnosti napadených vyznění účastníků řízení.

40. Stěžovatelé dále vznášejí námitku nedostatečnosti ochrany státním zastupitelstvím, resp. policií, při pořizování kamerových záznamů ze zásahu policie. Obvodní státní

zastupitelství uznalo, že postup policie byl nezákonný, když policisté bránili stěžovatelům v pořizování audiovizuálních záznamů v průběhu policejního zásahu. Stěžovatelé však s touto formou vyřízení své námitky nejsou spokojeni, neboť dle jejich názoru není tento způsob dostatečně efektivní, když stěžovatelka Mgr. Z. B. nebyla o uznání pochybení ani informována a navíc je stěžovatelům známo, že policie takto postupuje v obdobných případech i nadále. Ústavní soud se s touto argumentací stěžovatelů neztotožňuje. Pochybení policie bylo uznáno, a to oběma účastníky řízení. Tato informace se ke stěžovatelce Z. B. dostala prostřednictvím jejího právního zástupce, který obdržel nejprve vyrozumění obvodního státního zastupitelství, následně pak vyrozumění městského státního zastupitelství, kde je tato skutečnost dostatečně zřetelně uvedena. Jde-li o možnosti nápravy, stěžovatelé již byli na ně upozorněni v nálezu sp. zn. II. ÚS 3173/16 (zejména bod 56 odůvodnění), Ústavní soud proto na zmíněný nálezk odkazuje. Jde-li o údajnou praxi policie, která obecně v těchto nezákonných a ve svém důsledku i neústavních praktikách zasahujících do základních práv a svobod fyzických osob pokračuje, není v kompetenci Ústavního soudu tuto praxi nyní posoudit. Zmiňovaná praxe policie může být předmětem přezkumu pouze v těch případech, kde skutečně přetrvává. Ústavní soud může toliko přisvědčit oběma napadeným vyrozuměním v těch částech, kde byla konstatována nezákonnost postupu policie spočívající v tom, že bránila v pořizování videozáznamu. Sama policie pak musí v rámci svých interních postupů, ve spolupráci se státním zastupitelstvím, zajistit dostatečnou informovanost svých příslušníků tak, aby byl tento závěr respektován i v každodenní policejní praxi.

41. Další námitka brojí proti postupu policie, neboť provedený zásah měl být v rozporu s čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 1 Listiny. Policie tedy dle náhledu stěžovatelů postupovala bez zákonného zmocnění a ukládala stěžovatelům povinnosti, k nimž nebyla oprávněna. Stěžovatelé zdůrazňují, že pro vyklizení nemovitostí nemá policie zákonné zmocnění, jsou-li k dispozici prostředky, vedoucí k méně invazivnímu zásahu do základních práv.

42. Ústavní soud však nesdílí zjednodušující pohled stěžovatelů, kteří argumentují, že státní zastupitelství byla při vydání napadených vyrozumění vázána závěrem Ústavního soudu, který v nálezu sp. zn. II. ÚS 3080/16 snížil charakteristiku jednání stěžovatelů na úroveň civilního deliktu a že tedy úkony trestního řízení proti nim vůbec nepřicházely v úvahu a byly nezákonné. Účastníci řízení totiž v napadených vyrozuměních posuzovali postup policie, resp. obvodního státního zastupitelství, ze dne 6. 5. 2015. Úkony trestního řízení učiněné v té době je třeba hodnotit hlediskem doby, ve které byly učiněny, a nejsou „automaticky“ všechny nezákonné jen z toho důvodu, že trestní řízení později neskončilo trestním odsouzením konkrétních osob.

43. Ústavní soud dále poznamenává, že stěžovatelé ve své ústavní stížnosti ani netvrdí, že by se před civilními soudy svých tvrzených nároků domáhali a s jakým výsledkem. Stěžovatelé toliko tvrdí, že vyjádřili vůči vlastníku nemovitosti „Cibulka“ nesouhlas s ukončením „Dohody o spolupráci“, na jejímž základě v nemovitosti setrvali. Stěžovatelé tak nesouhlasili s výpovědí, kterou obdrželi dne 22. 12. 2014 s uplynutím výpovědní doby ke dni 31. 3. 2015. Tuto výpověď považovali za neplatnou a svůj pobyt v nemovitosti „Cibulka“ stále za zákonný. Pro případ pokusu o násilné vystěhování pak avizovali, že se budou bránit soudně i všemi dostupnými, tj. i zákonnými prostředky.

44. V posuzované věci se stěžovatelé, minimálně v období od 15. 5. 2012 do 31. 3. 2015 v nemovitosti „Cibulka“ zdržovali se souhlasem jejího vlastníka na základě „Dohody o spolupráci“ ze dne 15. 5. 2012. V tomto ohledu je nyní posuzovaná věc odlišná od věci

řešené Ústavním soudem v usnesení sp. zn. III. ÚS 3020/19 (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), v níž šlo o protiprávní obsazení nemovitosti a následně zjevně protiprávní setrvávání v ní. Trestní postih takového zásahu do práva vlastníka nemovitosti nepovažoval Ústavní soud v uvedeném usnesení za nepřiměřený.

45. Nyní posuzovaná věc je odlišná v tom, že stěžovatelé se v nemovitosti „Cibulka“ původně zdržovali oprávněně. Poté, co mezi nimi a vlastníkem nemovitosti vznikl spor o oprávněnost jejich dalšího setrvávání v ní i po dni 31. 3. 2015, namítají stěžovatelé, že měl být tento spor řešen pořadem civilního práva, tj. především podáním žaloby na vyklizení nemovité věci. Stěžovatelé tvrdí, že z obsahu trestního oznámení muselo být orgánům činným v trestním řízení zcela zřejmé, že věc má soukromoprávní základ. Ústavní soud však tuto argumentaci nepodporuje. Toliko v obecné rovině lze přisvědčit stěžovatelům, i s ohledem na judikaturu Ústavního soudu [srov. např. náleze ze dne 3. 3. 2005 sp. zn. II. ÚS 413/04 (N 40/36 SbNU 433)], že nelze primárně civilní spor řešit bez dalšího prostředky trestněprávního donucení. V posuzované věci je však nutno zaměřit se na konkrétní skutkové okolnosti, které se vymykají běžnému standardu civilních sporů o oprávněnosti pobývat v nemovitosti poté, co byla vlastníkem nemovitosti projevena vůle k ukončení smluvního vztahu formou výpovědi (přičemž Ústavní soud není povolán posuzovat typ smluvního vztahu mezi stěžovatelem a vlastníkem nemovitosti, neboť tato otázka by v první řadě měla být předmětem civilního řízení). Zde je nutno poukázat také na skutečnost, že stěžovatelé ani netvrdí, že by výpověď „Dohody o spolupráci“ napadli u civilního soudu. Za takového, především faktického, stavu, kdy se dne 6. 5. 2015, tedy v den policejního zásahu, v nemovitosti „Cibulka“ zdržovalo velké množství osob, které veřejně proklamovaly, že objekt neopustí a svolávaly další osoby, čímž eskalovaly napětí, ve spojení s obsahem trestního oznámení podaného dne 5. 5. 2015, nelze *prima facie* považovat úvahy orgánů činných v trestním řízení stran daného podezření na spáchání trestného činu podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku za extrémní, vymykající se běžnému standardu této skutkové podstaty. Na policii a státní zastupitelství jsou kladeny velké požadavky na okamžité vyhodnocení vzniklé situace a nelze po nich žádat, aby situaci precizně po právní stránce byli schopni zhodnotit, když nemají momentálně k dispozici zejména dostatek důkazů, což je situace zcela odlišná od hlavního líčení, kde soud bere v potaz důkazy obžaloby a obhajoby, které je schopen v nepoměrně delším časovém úseku ve vzájemné souvislosti vyhodnotit a rozhodnout o vině a trestu. Takové vysoké požadavky však nelze klást na policii a státní zastupitelství, které jednájí „v první linii“ a úsudek si musí vytvořit často s největším urychlením, jako tomu bylo i v posuzované věci. V tomto ohledu je tedy nutno při hodnocení policejního zásahu postupovat s určitou mírou tolerance. V posuzované věci Ústavní soud konstatuje, že *prima facie* se mohlo orgánům činným v trestním řízení důvodně jevit, že společenská škodlivost jednání stěžovatelů a dalších aktivistů dosahuje intenzity trestného činu, byť tato okolnost byla posléze Ústavním soudem v nálezu pod sp. zn. II. ÚS 3080/16 vyhodnocena jinak. Tuto okolnost je nutno zdůraznit, neboť daná věc prošla celou soustavou soudů, kde bylo jednání určitých osob zdržujících se v nemovitosti „Cibulka“ vyhodnoceno jako trestný čin podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku a až teprve nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3080/16 došlo k „bagatelizaci“ tohoto jednání.

46. Ostatně již v nálezu sp. zn. II. ÚS 3173/16 (viz bod 41) je obsažen závěr, že „Ústavní soud ... musí odmítnout argumentaci stěžovatelů, že zadržení některých osob nijak nesouviselo se zásahem, jehož podstatou bylo vyklizení předmětné nemovitosti, kdy dle jejich názoru policie vyklízela nemovitost zcela mimo souvislost s trestním řízením a jeho účelem. Zde totiž nelze přehlédnout, že policie měla podezření ze spáchání trestného činu

dle ustanovení § 208 odst. 1 trestního zákoníku (neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru), přičemž následné trestní řízení ve věci stěžovatele Ď. ukázalo, že tento trestný čin měl být skutečně spáchán (za všechny viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2016 sp. zn. 6 Tdo 201/2016; tímto konstatováním nyní rozhodující senát nicméně nijak nepředjímá rozhodnutí Ústavního soudu ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 3080/16). Proto bylo povinností policie zamezit, aby nedocházelo k dalšímu páchání této trestné činnosti, což nemohlo být provedeno jinak, než že byly osoby v dané nemovitosti dosud pobývající z této nemovitosti vyvedeny a bylo jim zabráněno v dalším přístupu do tohoto objektu. S ohledem na konkrétní okolnosti projednávaného případu (nutnost šetření skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin) se ... jednalo o plnění úkolů podle trestního řádu ve smyslu přijímání opatření k předcházení trestné činnosti dle ustanovení § 158 odst. 1 trestního řádu Jakkoli tedy může Ústavní soud souhlasit se stěžovateli, že postupem policie došlo fakticky k vyklizení nemovitosti, pro posouzení zde předestřených otázek je zásadní, že toto vyklizení nelze chápat jako aplikaci institutu obsaženého v předpisech soukromého práva (občanského zákoníku), nýbrž jako úkon vedoucí k zastavení páchání (v té době údajně) trestné činnosti.“

47. Ústavní soud uzavírá, že nelze konstatovat zásah do ústavně zaručených práv či svobod stěžovatelů. Zásah policie byl v této konkrétní situaci přiměřený, vykonaný v rámci zákonného zmocnění v souladu s čl. 2 odst. 3 Ústavy, resp. čl. 2 odst. 2 Listiny, jakož i s čl. 4 odst. 1 Listiny. Tato ustanovení je nutno chápat především ve smyslu zákazu libovůle při výkonu moci veřejné, když výkon veřejné moci mimo rámec jí stanovený zákonem lze považovat za projev libovůle. V posuzované věci však v souladu s uvedenými ustanoveními nelze považovat za projev libovůle, když orgány činné v trestním řízení na základě konkrétních skutečností vyhodnotily posuzovanou situaci jako podezření, že došlo ke spáchání trestného činu podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku, a řádně své úkony posléze odůvodnily. Popsané úkony orgánů činných v trestním řízení tedy nelze kvalifikovat jako úkony učiněné *ultra vires*.

48. V návaznosti na uvedené Ústavní soud ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu mimo ústní jednání (za splnění podmínek § 44 téhož zákona) zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. října 2020

Jiří Zemánek
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Jiřího Zemánka ve věci III. ÚS 2410/18

Ústavní stížnosti mělo být vyhověno. Se zamítavým výrokem nálezu nesouhlasím, a to z těchto důvodů:

Oba účastníci smluvního vztahu z „Dohody o spolupráci“ mohli učinit právní kroky, kterými se dalo předejít situaci, jež vyústila v policejní zásah v nemovitosti *Cibulka*: Stěžovatelé mohli zpochybnit platnost výpovědi smluvního vztahu podáním žaloby k objasnění oprávněnosti vlastníka nemovitosti ukončit užívací titul; vlastník nemovitosti se mohl domáhat účinků podané výpovědi žalobou na vyklizení s návrhem na vydání předběžného opatření nebo žalobou z rušené držby. Fakt, že ani jeden z účastníků této možnosti nevyužil, neposouvá bez dalšího právní charakteristiku skutku do trestněprávní roviny.

Ústavní soud v dřívější fázi této věci nálezem II. senátu, jehož jsem byl tehdy členem, sp. zn. II. ÚS 3080/16, kvalifikoval jednání stěžovatelů, kteří v nemovitosti setrvali i po marném uplynutí výpovědní lhůty, jako civilní delikt, kvůli kterému nelze nemovitost vyklidit prostředky policejního zásahu, k němuž však došlo, a který byl z hlediska přiměřenosti vedeného principem minimalizace zásahů nepřijatelným.

Skutková podstata trestného činu „neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru“ podle § 208 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, nebyla naplněna, jelikož protiprávní obsazení nemovitosti *Cibulka* nenastalo: Prvotním právním důvodem vstupu a pobytu stěžovatelů byla smlouva, nešlo tedy o svévolnou okupaci nemovitosti, typickou pro squat; její užívání po uplynutí výpovědní lhůty jako protiprávní setrvávání v nemovitosti nebylo v civilním řízení postaveno najisto, což by teprve mohlo být právním základem pro případný policejní zásah, k jehož nařízení v takovém případě může dojít až po vyčerpání – z hlediska stěžovatelů – méně invazivních prostředků, mezi nimiž by mohlo mít místo např. předvolání a výslech stěžovatelů. Teprve takový postup by řádně dbal rozhraní mezi občanskoprávní a případnou trestněprávní rovinou věci, a mohl diferencovaně zohlednit status jednotlivých osob dotčených policejním zásahem – pokud by bývalo k němu vůbec muselo dojít – podle toho, zda (ne)byly podle smlouvy oprávněny se v nemovitosti zdržovat.

Jen na okraj připomínám letitou zkušenost se squatem *Hafenstrasse* v Hamburku, kde se nejprve – za občansky i politicky bolestných okolností – vystřídaly všechny myslitelné formy protestů ze strany komunity squaterů a nátlaku ze strany majitelů a úřadů, včetně použití síly, aby nakonec byl problém „kanalizován“ sociálně i právně vcelku přijatelným, udržitelným způsobem.

Jelikož napadená vyrozumění orgánů státního zastupitelství nenásledovala charakteristiku věci, závazně podanou shora uvedeným nálezem Ústavního soudu, jako v první řadě civilistickou, měla být nynějším nálezem zrušena. Nestalo-li se tak z vůle většiny III. senátu, nezbylo mi, než uplatnit toto odlišné stanovisko.

V Brně dne 3. listopadu 2020

Jiří Zemánek